

HVA ER EØS-MIDLENE?

EØS-midlene er Norges bidrag til sosial og økonomisk utjevning i Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet (EØS). Støtten skal også styrke forbindelsene og samarbeidet mellom Norge og mottakerlandene. EØS-midlene omfatter de landene som har svakere økonomier enn gjennomsnittet i EU.

EØS-programmene om folkehelse: Estland

Helsetilstanden i Estland

Estland har hatt stor framgang på mange helseindikatorer. Fra 1990 til 2017 har forventet levealder ved fødsel økt med 4,2 år for kvinner og 3,9 år for menn.

Estland ligger imidlertid høyt på statistikken for tidlig død på grunn av hjerte- og karsykdom, alkohol- og rusrelaterte lidelser, selv om antallet nå går ned.

Estiske helsemyndigheter er opptatt av at de unge ikke er tilstrekkelig fysisk aktive. De ser det som et alvorlig tegn på framtidige helseproblemer som fedme, hjerte- og karsykdommer, men også som tegn på kommende problemer med psykisk helse, lavere selvfølelse og tro på seg selv. Derfor er fysisk aktive skoler prioritert i det nye programmet.

Estland satser på fysisk aktive skoler.

på programmets hjemmeside, og melding blir lagt ut på fhi.no.

Bilateralt samarbeid er ønsket i programmet. En kilde til å dele kunnskap og erfaringer er fondet for bilaterale relasjoner, som gir støtte til studiebesøk, fellesseminar og ekspertbesøk eller konsultasjoner.

Mer informasjon

Søk på EØS-programmene om folkehelse på Folkehelseinstituttets hjemmeside fhi.no.

Ny periode: Lokal utvikling og reduksjon av fattigdom

For Estland er det satt av 4,5 mill. euro fra EØS-midlene til å arbeide med folkehelseprogrammet *Lokal utvikling og reduksjon av fattigdom*. Det estiske helsedepartementet er programoperatør og Folkehelseinstituttet norsk programpartner. Programmet skal bygge opp under en nylig gjennomført kommunereform gjennom kunnskapsbasert støtte til lokal utvikling. Særskilt vekt er lagt på minoriteter, spesielt russiskspråklige i det nordøstlige Estland, og på fattige grupper i det sørøstlige Estland.

Det er satt av nær 3,9 mill. euro til følgende tre predefinerte prosjekter:

1. Økt fysisk aktivitet blant skolebarn. Prosjektleder: Tartu University.
2. Økt kompetanse og kapasitet innen folkehelse i kommunene. Prosjektleder: National Institute for Health Development.
3. Utvikling av evalueringsmodeller og handlingssystem for kronisk psykisk syke pasienter. Prosjektleder: Viljandi Hospital Foundation.

I tillegg er det satt av 0,65 mill. euro til en prosjektutlysning innenfor kunnskapsbaserte lokale folkehelse tiltak. Utlysning av prosjektmidler er ikke avklart ennå, men vil bli publisert

Om Estland

- Innbyggertall: 1,316 millioner (2016).
- Estland har mottatt EØS-midler siden landet ble medlem av EU og EØS i 2004.
- Estland understreker hvor viktig helse er både for velstand og vekst, for sosial inkludering, sammenheng og motstandsdyktighet i samfunnet.
- Da Estland forberedte EØS-programmet for 2009–2014, avdekket de gap som EØS-midlene ble brukt til å dekke, blant annet innen psykiske helsetjenester for barn og unge.
- Fra 2015 til 2017 gjennomførte Estland en lokalstyreform for å møte utfordringene med en aldrende befolkning og fraflytting, hvor antall kommuner ble redusert fra 213 til 79.

EØS-midlene og programmene om folkehelse

Sammen for å redusere ulikheter i helse

Femten eksempler på helseprosjekter i ti europeiske land

Historikk

EØS-midlene har fulgt EØS-avtalen fra den trådte i kraft i 1994. Størrelsen har økt betydelig, og midlene omfatter nye land etter hvert som de har blitt medlemmer av EU. EØS-midlene finansieres av Island, Liechtenstein og Norge.

I begynnelsen ble støtten organisert i mindre prosjekter. Siden 2009 har støtten skjedd innenfor større programområder, eksempelvis folkehelse.

Målet med folkehelseprogrammene finansiert av EØS-midlene er å styrke forebygging og redusere ulikheter i helse i Europa.

Programavtaler med fem land

En programavtale klargjør hva det enkelte landet vil satse på innenfor et program. FHI har inngått samarbeid som programpartner i folkehelseprogrammene i fire land for perioden 2014–2021: Estland, Litauen, Romania og Tsjekia. I Romania er både Helsedirektoratet og FHI programpartnere. I tillegg er Helsedirektoratet programpartner for Polen.

Hva gjør en programpartner (DPP)?

Norske offentlige institusjoner og fagetater er med på å utforme nasjonale programmer og bidrar med kunnskap

og erfaring i gjennomføringen av EØS-midlene. Rollen kalles programpartner – Donor Programme Partner, forkortet DPP.

Vår rolle overfor mottakerlandene er å gi råd til programoperatørene i mottakerlandene under utviklingen av programmene og selve gjennomføringen.

I tillegg skal vi bidra til å bygge kapasitet gjennom utveksling av erfaring og kompetanse mellom norske samarbeidspartnere og partnere i mottakerlandene. Som DPP er det også vårt ansvar å varsle forvaltningskontoret i Brussel (Financial Mechanism Office, FMO) ved mistanke om misbruk av midler.

Prosjekter

EØS-midlene finansierer prosjekter der tiltakene for å utjevne helseulikheter er viktig. Mange prosjekter har bidratt til endringer som har effekt ut over prosjektperioden. Enkelte tiltak har bidratt til ny kunnskap til nytte i europeisk helseforskning og lagt grunnlag for kunnskapsbaserte beslutninger for å bedre helse-systemene og folkehelsearbeidet.

Prosjektene tildeles støtte fra åpne utlysninger under hvert program. Det er bare organisasjoner og virksomheter i mottakerlandet som kan søke om prosjektmidler, men norske bedrifter, forskere, kommuner, arbeidslivets parter og frivillige organisasjoner kan inngå samarbeid med partnere i mottakerlandene om å gjennomføre felles prosjekter.

Det vil bli kunngjort utlysninger til prosjektsamarbeid og andre bilaterale aktiviteter på landenes nettsider under www.eeagrants.org. Informasjon om utlysningene blir også lagt ut på fhi.no og på helsedirektoratet.no/eos-midlene. Ved å abonnere på Folkehelseinstituttets elektroniske nyhetsvarsel om internasjonalt arbeid vil du få e-postvarsel om utlysninger og andre nyheter.

Bilaterale fond

Eqne bilaterale fond kan finansiere seminarer og konferanser for å lette prosessen med å finne gode prosjektpartnere og hente ekspertråd underveis. De bilaterale fondene kan også brukes til å etablere nettverk eller til å styrke allerede etablerte samarbeidsrelasjoner. Dette inkluderer konferanser, seminarer, studieturer, utvekslinger med mer.